

Folketinget
Christiansborg
1240 København K.

Att.: Folketingets Socialudvalg

11. november 2011
MK

Til Folketingets Socialudvalg

Ældre Sagen fremsender hermed til udvalgets orientering kopi af breve og notat "Når hjemmet bliver en arbejdsplads" til:

- Beskæftigelsesminister Mette Frederiksen
- Social- og Integrationsminister Karen Hækkerup
- Børne- og Undervisningsminister Christine Antorini
- Formand for Kommunernes Landsforening Jan Trøjborg

Med venlig hilsen

Susanne Schøtt
Afdelingschef

NÅR HJEMMET BLIVER EN ARBEJDSPLADS

I dette notat beskrives de dilemmaer, der kan opstå mellem ansattes krav til deres arbejdsmiljø og ældres behov for at bevare møbler og ting i egne hjem.

Der foreslås konkrete løsninger med fokus på værdighed og fleksibilitet og gensidig respekt.

De plejkrævende ældres bolig er først og fremmest et hjem. Nogle kalder det et offentligt hjem, fordi der er ansat personale til at pleje beboerne. Det kan være plejehjemmets personale eller hjemmeplejen, som i de nye integrerede plejeordninger arbejder både i plejeboligerne, i de selvstændige ældreboliger og i ældres egne, oprindelige hjem.

Men Ældre Sagen vil gerne slå fast med syvtommersøm, at det under alle omstændigheder først og fremmest er beboernes eget revir: Et sted, som tilfredsstiller beboernes behov for tryghed og identitet og mindsker følelsen af stress, konflikt og angst. Det er deres territorium, deres hjem. At fru Rasmussen ikke selv kan bevæge sig ud af sin seng må ikke betyde, at man i praksis betragter hende som en genstand, der skal flyttes rundt. Eller at de nipsting, billeder og andet, som udgør hendes univers, bare skal flyttes brutalt til side. Jo ældre man er, jo mere betyder tingene i hjemmet som regel for én. De bærer på minder. De har herlighedsværdi. Når ens revir trues, reagerer man – ofte med stress og angst.

Derfor duer firkantede regler om meterafstande i badeværelse og omkring seng og stol m.m. ikke. Der er behov for respekt for fru Rasmussen som menneske – for det er og bliver hendes hjem, selvom det samtidig er en arbejdsplads for personalet.

Der er behov for smidighed og samtale mellem plejepersonalet og den gamle beboer og hans eller hendes pårørende, hvis der skal ændres på hjemmets indretning. Plejepersonalet må lære den ældre at kende, som den hun eller han var før. Hvilket liv har dette menneske haft? Hvilke interesser? Hvad er vigtigt for lige netop ham eller hende? Man skal ikke miste status og indflydelse på sin egen situation, fordi man bliver ældre og svag. Tværtimod har man brug for størst mulig respekt og en ordentlig samtale med plejepersonalet om løsningen af vanskelige opgaver som fx at nogle møbler evt. må væk, at der skal en plejeseng ind, at der installeres en lift eller en toiletstol for at nævne nogle typiske eksempler.

Det bør kun ske i en samtale, hvor den ældres følelser og synspunkter er lige så vigtige som de ansattes og arbejdstilsynets. Ethvert spor af gammel institutions-kultur bør fjernes fra den samtale. I de allerfleste tilfælde har den ældre både sin personlighed og sin integritet i behold. Under den skrøbelige overflade er hver og én et selvstændigt individ. Det må ikke overses, når arbejdstilsynet som de ansattes vagthund udstikker sine retningslinjer for et sundt og sikkert arbejdsmiljø. Vi mener, at der fokuseres for meget på det fysiske arbejdsmiljø, når påbuddet lyder, at nu skal møblerne ud af plejeboligen eller hjemmet omdannes til en sygestue. Og går man så radikalt tilværks rammer man ikke alene den ældre beboer; det går også ud over det psykiske arbejdsmiljø for de ansatte.

I debatten sættes hensynet til medarbejderne og hensynet til beboerne tit op som absolutte modsætninger: "Skal ældre beboere af med sine kære ejendele, så der bliver god plads til rengøring og pleje? Eller skal plejehjemmenes medarbejdere have ondt i ryggen?"

Det er jo en skævvridning af de reelle problemer. Vi skal selvfølgelig sikre, at personalet har tilfredsstillende arbejdsvilkår og ikke rammes af fx rygskader. Men vi skal også sikre ældres livskvalitet, som ofte er tæt forbundet med deres møbler og ting. Vi mener, at man kan tilgodese begge hensyn på en for begge parter tilfredsstillende måde. Men det kræver indlevelsesevne, fantasi og smidighed i tilrettelæggelse af arbejdsopgaverne.

Personalet arbejder med gamle, svækkede mennesker. Og gamle mennesker er i de sidste 10 -15 år blevet væsentlig dårligere, før de slippes gennem den kommunale visitations nåleøje og ind i plejeboligerne.

Plejepersonalet arbejder også under stærkt tidspres og ofte uden tilstrækkelig indflydelse på arbejdets tilrettelæggelse. De arbejder ofte i "hospitalsrytmer". En typisk dag på et plejehjem starter allerede kl. 7 og fortsætter til kl. 14-15 om eftermiddagen: Op af sengen, vaskes, få sengen redt, spise morgenmad. Senere toiletbesøg, spise middagsmad, sove til middag. Efter middagsluren er der eftermiddagskaffe, besøg i terapien osv.

Plejearbejde udføres især af kvinder, der typisk har mindre skelet- og muskelstyrke end mænd. De fleste muskel- og skeletsygdomme forekommer hos kvinder. De fleste arbejdsskader er rygskader forårsaget af tunge løft og forvredne arbejdsstillinger i plejesektoren – læs ældreomsorgen.

Man kan nå et godt stykke vej af vejen ved at intensivere undervisningen i *forflytningsteknik*, som det hedder i arbejdsmiljøterminologien. Og ved at være to personer, når der skal trækkes og skubbes. I mange kommuner er de ansatte alene på posten. Ofte mangler de hjælp fra en forflytnings-instruktør

og ofte mangler de kendskab til, hvordan de skal bevæge sig for at undgå skader. Hvis man samtidig ser det som en ligeså vigtig opgave for plejepersonalet at yde omsorg og hygge om de ældre ved fx at tage dem med på indkøb, køre tur med dem o. lign. vil det forøge personalets arbejdsglæde og være med til at reducere antallet af rygskader.

Vi mener, at disse undervisningstilbud bør gives på alle social- og sundhedsskoler i regionerne.

Ældre Sagen vil gerne melde klart ud over for politikerne:

- Personalet mangler tid til en hyggesnak med de ældre og til at skabe et godt hverdagsliv sammen med dem. Det skal de have, især fordi de ældre i plejeboligerne er blevet svagere gennem den seneste 10-årsperiode. Det betyder, at de ældre hyppigere skal løftes, skubbes eller *forflyttes*, for nu at bruge den nye terminologi. Det betyder også, at de ældre er psykisk skrøbeligere og lettere kan "tromles", når arbejdstilsynet stiller krav til dem og deres bolig. Vores erfaring er, at de ældre siger ja, men bliver deprimerede bagefter. Påbuddene opfattes mange gange som ordrer, om hvilke der ikke kan forhandles. De skaber stress og angst
- Personalet skal også have tid til at kommunikere ordentligt med de pårørende, som bl.a. overfor Ældre Sagen udtrykker stor frustration over konsekvenserne af Arbejdstilsynets påbud i de ældres hjem.
- Personalet i plejeboligerne bør være fast. Det er nødvendigt for at skabe en ordentlig samarbejds- og omsorgskultur, som gør det muligt at løse interessekonflikter mellem beboere og personale, hvis det til sidst bliver nødvendigt at fjerne nogle af den ældres møbler etc.
- Et godt arbejdsmiljø handler ikke kun om at fjerne møbler. Det handler lige så meget om uddannelse i at bruge hjælpemidler bedre, om forflytningsteknik, rygtræningsprogrammer og meget andet. Personalet skal undervises i forflytningsteknik og have langt bedre muligheder for at tilkalde de såkaldte forflytningsinstruktører, som social- og sundhedsskolerne flere steder kan trække på til undervisningsbrug.
- Personalet skal også undervises bedre i at tale med svage ældre. At forstå deres ansigtsudtryk og mimik, deres kropssprog – de uformulerede behov simpelthen. De får undervisning i at observere og iagttage de ældres funktionsevne på social- og sundhedsskolerne, men mangler undervisning i samtale og samvær med de ældre som ligeværdige partnere.

- Såvel børne- og undervisningsministeren, som ansvarlig for social- og sundhedsuddannelserne, som beskæftigelsesministeren som ansvarlig for arbejdstilsynet, bør i henholdsvis undervisningsplaner og i regler om arbejdsmiljø indarbejde regelsæt om ligeværdig samtale og omgangsformer mellem plejepersonale og ældre.

Margrethe Kähler, november 2011